Kestävyyspaneelin lausunto TuVL:lle valtioneuvoston Agenda 2030 -selonteosta tulevaisuussuuntautuneesta näkökulmasta 12.3.2025

Tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt Kestävyyspaneelia lausumaan Agenda 2030 -selonteosta tulevaisuussuuntautuneesta näkökulmasta ja esittämään, miten kestävän kehityksen yhteistä tahtotilaa ja tulevaisuussuuntautuneisuutta voitaisiin nykyistä paremmin muodostaa, vahvistaa ja tuoda esiin. Kestävyyspaneeli kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja toteaa seuraavaa.

Kestävyysmurroksen hallittu toteuttaminen edellyttää monien yhteiskunnallisten ajatusmallien, toimintatapojen ja rakenteiden yhtäaikaisia muutoksia (Kestävyyspaneelin politiikkasuositus 2024). Näiden muutosten aikaansaamiseksi on keskeistä osallistaa laajasti ja tukea kansalaisia positiivisten, kestävyysmurroksen jälkeisten tulevaisuuskuvien kuvitteluun ja toteuttamiseen. **Kestävyyspaneeli korostaa kestävän kehityksen yhteisen tahtotilan ja tulevaisuussuuntautuneisuuden vahvistamiseksi olevan väittämätöntä, että:**

- **Toivotun ja oikeudenmukaisen kestävyysmurroksen toteuttamisessa hyödynnetään positiivisia tulevaisuuskuvia.** Tulevaisuutta rakennetaan nykyhetkessä, ja tulevaisuuskuvat vaikuttavat kykyymme rakentaa tulevaisuutta ja ottaa toimijuutta siinä.
- **Yhteiskunnan kaikki osapuolet huomioidaan tulevaisuuskuvissa, jotta planetaarisiin rajoihin asettuva tulevaisuus koetaan yhteiseksi ja voimaannuttavaksi.** Poliittiset ohjauskeinot, yksityisten ja julkisten organisaatioiden toiminta sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminta vaikuttavat kestävyysmurrokseen toisistaan riippuvaisina muutosvoimina, ja ne kaikki on aktiivisesti osallistettava kestävyysmurrokseen.

Käynnissä olevassa tulevaisuustyössään Kestävyyspaneeli luo positiivisten tulevaisuuskuvien aihioita, joiden pohjalta kansalaisia ja yhteiskunnan toimijoita osallistetaan ideoimaan toivottua, kokonaiskestävää tulevaisuutta. Tulevaisuustyö perustuu alkukartoituksessa tunnistettuihin **puutteisiin nykyisissä tulevaisuuskuvissa, jotka**

- **rakentuvat tunnetuille teknisille ratkaisuille** (esim. uusiutuva energia, kiertotalous, kestävän kaupunkiympäristön ratkaisut) **eikä institutionaalisiin tai talouden rakenteisiin** kohdistuvia muutostarpeita huomioida**.**
- esittävät **kansalaisten roolina vain käyttää tai toteuttaa** uusia teknisiä ratkaisuja niiden luomisen tai edistämisen sijaan.
- eivät **huomioi** kestävyysmurroksen edellyttämää, planetaariset rajat tunnustavaa **talouden ulkoisvaikutusten hinnoittelua.**

Vastatakseen näihin puutteisiin sekä edistääkseen kestävyysmurroksen positiivista ja tulevaisuussuuntautunutta edistämistä yhteiskunnassamme Kestävyyspaneelin tulevaisuustyössä on muodostettu kolme rinnakkaista, muttei toisensa poissulkevaa positiivista tulevaisuuskuvaa kestävyysmurroksen jälkeisestä tulevaisuudesta:

- ***Todellisten hintojen markkinatalous,*** jossa päästöjen ja luontoarvojen hinnoittelu muuttaa globaalia markkinaa, laittaa pääomia liikkeelle, vauhdittaa innovaatioita ja poistaa haitallisimmat ratkaisut bisneksestä ja arjen valinnoista;

- ***Planetaariset säännöt,*** jossa tieteeseen, planetaariseen dataan ja kansalaispaneeleihin nojautuva, markkinoita tehokkaammin toimiva planetaarinen hallintajärjestelmä säännöstelee ylikulutusta ja ennallistaa luontoa; sekä
- ***Kestävyyslukutaidon vallankumous,*** jossa koulutus ja oppiminen vahvistavat kestävyyslukutaitoa, ekososiaalista sivistystä ja kohtuutta keskeisinä kulmakivinä vahvojen paikallisyhteisöjen ja ammatillisten kulttuurien maailmankatsomuksissa.

Nämä tulevaisuuskuvien aihiot auttavat ideoimaan kestävyysmurroksen kannalta keskeisiä muutostarpeita. Kestävyyspaneeli kutsuukin kehitettyjen kolmen aihion pohjalta kansalaisia, sekä yhteiskunnan eri alojen, kuten elinkeinoelämän ja talouden, päätöksenteon ja hallinnon toimijoita keväällä 2025 keskustelemaan ja etsimään uusia ideoita positiivisen, kestävyysmurroksen jälkeisen tulevaisuuden rakentamiseen.

Kestävän kehityksen yhteisen tahtotilan ja tulevaisuussuuntautuneisuuden edistämiseksi Kestävyyspaneeli suosittelee käynnissä olevan tulevaisuustyönsä kaltaisten osallistavien ja kestävyysmurrosta luovien prosessien mallin luomista vastaavien prosessien toteuttamiseksi yhteiskunnassa eri tasoilla ja sektoreilla. Tällaiset prosessit vaikuttavat laajasti koko yhteiskunnassa, sen rakenteissa ja organisaatioissa ja osallistavat mukaan yhteisöjä ja yksilöitä.